

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 13. juuli 2017
(OR. en)

11272/17

**Institutsioonidevaheline
dokument:
2017/0158 (COD)**

UD 183
ENFOCUSTOM 175
EF 167
ECOFIN 649
JAI 694
COSI 166
COTER 74
RELEX 658
DROIPEN 104
COPEN 239
CODEC 1251

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Kättesaamise kuupäev:	13. juuli 2017
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2017) 375 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS kultuuriväärtuste impordi kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2017) 375 final.

Lisatud: COM(2017) 375 final

Brüssel, 13.7.2017
COM(2017) 375 final

2017/0158 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

kultuuriväärtuste impordi kohta

{SWD(2017) 262 final}

{SWD(2017) 263 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

- **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

2015. aastal vastu võetud Euroopa julgeoleku tegevuskava¹ ja 2016. aastal vastu võetud terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamise tegevuskava² raames teatas komisjon, et koostab kultuuriväärtustega ebaseadusliku kauplemise vastase seadusandliku ettepaneku. Euroopa Parlament ja nõukogu avaldasid poolehoidu Euroopa julgeoleku tegevuskavale³ ja terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamise tegevuskavale ning taotlesid, et selles valdkonnas tehtavaid jõupingutusi tõhustataks veelgi⁴. 15. märtsil 2017 võeti vastu terrorismivastase võitluse direktiiv, mis hõlmab sätteid kriminaalkaristuste kohta, mida kohaldatakse nende isikute või üksuste suhtes, kes toetavad materiaalselt terrorismi⁵.

Seadusandliku ettepaneku koostamise kavatsusest anti teada ka Euroopa Komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja poolt Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitatud ühisteatises „Rahvusvaheliste kultuurisuhete ELi strateegia“⁶.

Üleilmset aspekti silmas pidades tuleks kõnealuse ettepanekuga seoses võtta arvesse ka G20 juhtide 8. juuli 2017. aasta deklaratsiooni,⁷ kus kinnitati valmidust võidelda terrorismi rahastamise alternatiivsete allikate, sealhulgas antiikesemete röövimise ja salakaubaveo vastu.

Määrus ja allpool kirjeldatud meetmed on samuti kooskõlas Euroopa Parlamendi 30. aprilli 2015. aasta resolutsiooniga kultuurimälestiste hävitamise kohta ISISe/Da'eshi poolt, milles esitati üleskutse jõuliste meetmete võtmiseks, et lõpetada kultuuriväärtustega ebaseaduslik kauplemine ja töötada välja Euroopa koolituskavad, mis on suunatud kohtunikele, politsei- ja tolliametnikele, valitsusasutustele ja turuosalistele üldisemalt, ning korraldada teadlikkuse tõstmise kampaaniaid, et inimesed ei ostaks ega müüks ebaseaduslikult kaubeldavaid kultuuriväärtusi.

Nõukogu tuletas oma 12. veebruari 2016. aasta järeldustes meelde, kui oluline on kiiremas korras tõhustada kultuuriväärtustega ebaseadusliku kauplemise vastast võitlust, ning kutsus komisjoni üles tegema võimalikult kiiresti ettepaneku sellealaste seadusandlike meetmete võtmiseks.

24. märtsil 2017 palus ÜRO Julgeolekunõukogu oma resolutsiooniga 2347 (2017),⁸ et liikmesriigid võtaks meetmeid kultuuriväärtustega ebaseadusliku kauplemise ja nende salakaubaveo vastu, eelkõige kui need on pärit piirkonnast, kus toimub relvakonflikt, ning

¹ COM (2015) 185 final, 28. aprill 2015.

² Komisjoni 2. veebruari 2016. aasta teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamise tegevuskava kohta [COM(2016) 50 final].

³ Euroopa Parlamendi 9. juuli 2015. aasta resolutsioon Euroopa julgeoleku tegevuskava kohta (2015/2697(RSP)).

⁴ Euroopa Ülemkogu 18. detsembri 2015. aasta järeldused.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/541 terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK; ELT L 88, 31.3.2017, lk 6–21.

⁶ JOIN(2016) 29 final

⁷ <https://www.g20.org/gipfeldokumente/G20-leaders-declaration.pdf>

⁸ <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2347>

nendega kauplevad terroristlikud rühmitused. Samuti kutsusid G7 riikide kultuuriministrid 2017. aasta märtsis kõiki riike üles keelustama kauplemine röövitud kultuuriväärtustega, mis on salakaubana maale toodud, rõhutades samas, et on tähtis tõhustada kohtu- ja õiguskaitseasutuste vahelist rahvusvahelist koostööd⁹.

27 liikmesriigi ja ELi institutsioonide juhid kinnitasid 25. märtsi 2017. aasta Rooma deklaratsioonis veel kord oma kindlat tahet kaitsta kultuuripärandit ja kultuurilist mitmekesisust. Kultuuriväärtustega ebaseadusliku kauplemise vastane võitlus on Euroopa kultuuripärandiaasta 2018 vältel oluline Euroopa tasandi meede.

Algatuse eesmärk on kolmandast riigist ebaseaduslikult eksporditud kultuuriväärtuste ELi importimise ja ELis ladustamise ärahoidmine, mis aitaks vähendada kultuuriväärtustega ebaseaduslikku kauplemist, võidelda terrorismi rahastamise vastu ja kaitsta kultuuripärandit, eelkõige arheoloogilise väärtusega esemeid relvakonfliktist mõjutatud päritoluriikides. Nende eesmärkide saavutamiseks tehakse ettepanek: kehtestada imporditavate kultuuriväärtuste ühtne määratlus; tagada, et importijad kontrollivad hoolsalt kolmandatest riikidest ostetavaid kultuuriväärtusi; määrata kindlaks standardteave, mille põhjal tunnistatakse kaup seaduslikuks; näha ette tõhusad meetmed ebaseadusliku kaubitsemise tõkestamiseks; ning edendada sidusrühmade aktiivset osalust kultuuripärandi kaitsmisel.

Ettepanek ei ole seotud õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmiga.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate sätetega**

Praegu puuduvad ühised eeskirjad kultuuriväärtuste impordi kohta kolmandatest riikidest, välja arvatud nõukogu 7. juuli 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1210/2003,¹⁰ mis käsitleb teatavaid spetsiifilisi piiranguid majandus- ja finantssuhetes Iraagiga, ning nõukogu määrus (EL) nr 36/2012,¹¹ mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Süürias; nende määrustega on kõnealuseid riike silmas pidades ette nähtud kultuuriväärtustega kauplemise keeld. Algatuse eesmärk on täiendada neid kahte meetet ja kehtivat ELi õigusakti kultuuriväärtuste ekspordi kohta (määrus (EÜ) nr 116/2009¹²).

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Kavandatud määrusega viimistletakse kultuuriväärtustega kauplemist käsitlevat ELi õigusraamistikku, mis on seni koosnenud vaid õigusaktidest, mis käsitlevad kultuuriväärtuste ekspordi¹³ ning liikmesriigi territooriumilt ebaseaduslikult väljaviidud kultuuriväärtuste tagastamist¹⁴. Impordi puhul piirdusid õigusaktid Iraagist ja Süüriast pärinevate kultuuriväärtustega kauplemist piiravate meetmetega.

Määruse sätete rakendamise kaasnab rida juba algatatud või peagi algatatavaid ELi meetmeid, mis hõlmavad on nii ebaseaduslikult kaubeldavate kultuuriväärtuste pakkumist kui

⁹ http://www.beniculturali.it/mibac/multimedia/MiBAC/documents/1490881204940_DECLARATION-Dichiarazione.pdf

¹⁰ ELT L 169, 8.7.2003, lk 6.

¹¹ ELT L 16, 19.1.2012, lk 1.

¹² Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 116/2009 kultuuriväärtuste ekspordi kohta; ELT L 39, 10.2.2009, lk 1.

¹³ ELT L 324, 22.11.2012, lk 1.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/60/EL liikmesriigi territooriumilt ebaseaduslikult väljaviidud kultuuriväärtuste tagastamise kohta ja millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (uuesti sõnastatud); ELT L 159, 28.5.2014, lk 1–10.

ka nõudlust mõjutavaid tegureid, näiteks valmisoleku taseme ja hoolsuskohustuse täitmise ebaühtlus liikmesriikides ning teatavate kaubaveo päritoluriikide vähene suutlikkus, eriti ebakindla olukorraga riikide puhul.

Kultuuriväärtustega kaubitsemise takistamine on osa ELi organiseeritud kuritegevuse vastasest võitlusest. Justiits- ja siseküsimumuste nõukogu 18. mai 2017. aasta otsuse¹⁵ kohaselt jätkub õiguskaitseasutuste vaheline tõhustatud operatiivkoostöö **rasket ja organiseeritud kuritegevust käsitleva ELi poliitikatsükli** raames aastatel 2018–2021.

Aastatel 2017–2018 toimuva pilootprojekti raames kavandab EL koostöös ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooniga (UNESCO) **kultuuriväärtustega ebaseaduslikku kauplemist käsitlevad koolitusmoodulid asjaomastele kutserühmadele, sealhulgas politseiametnikele**. Sama pilootprojekti kaudu rahastatakse ka põhjalikku uuringut kultuuriväärtustega ebaseadusliku kauplemise mõõtmete kohta, mis keskendub ebaseadusliku kauplemise marsruutidele, mahtudele ja toimimise viisidele ning uue tehnoloogia kasutamisele ebaseadusliku kauplemise vastases võitluses.

Õiguskaitseasutuste suutlikkuse suurendamiseks kasutatakse ka **ELi tehnilise abi ja teabevahetuse vahendit (TAIEX)**. Viimastel aastatel on ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastase võitluse teemal korraldatud mitu seminari, mis on toimunud näiteks endises Jugoslaavia Makedoonia vabariigis, Türgis, Kosovos, Bosnias ja Hertsegoviinas ning Serbias. Varem üksnes Euroopa naaberriikidele kättesaadavat TAIEXi abi on nüüd võimalik osutada ka mujal maailmas.

Kultuuripärandi eksperdid osalevad üha enam ELi, ÜRO ja Maailmapanga korraldatavatel **katastroofijärgsete vajaduste hindamise ning taastamistöö ja rahu tagamise hindamise** ühissmissioonidel, et aidata hinnata kultuuripärandiga seotud kahju ja riskide ulatust, sealhulgas kahju ja riske, mis tulenevad ebaseaduslikust kaubitsemisest.

See algatuste loetelu ei ole ammendav. Kavandatud määruse rakendamist hõlbustavad ja selle eesmärkide saavutamist toetavad lisameetmed kehtestatakse lähitulevikus.

Ka on ettepanek on kooskõlas liidu muude poliitikavaldkondadega ja aitab kaasa eelkõige järgmisele:

- *Euroopa julgeoleku tegevuskava*,¹⁶ milles rõhutatakse terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse olulisust;
- *tegevuskava terrorismi rahastamise vastase võitluse tugevdamiseks*, milles on loetletud mitmed poliitilised ja seadusandlikud algatused (sealhulgas käesolev ettepanek), mida tuleks käsitada tervikliku lähenemisviisi osana selles valdkonnas ning
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK terrorismivastase võitluse kohta, mis sisaldab sätteid kriminaalkaristuste kohta isikute või üksuste puhul, kes pakuvad terrorismile materiaalset toetust.

¹⁵ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8654-2017-INIT/et/pdf>

¹⁶ COM (2015) 185 final.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

- **Õiguslik alus**

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklite 3 ja 207 kohaselt kuuluvad ELi ainupädevusse kaubanduspoliitika ja tollialaste õigusaktidega seotud küsimused, näiteks imporditava kauba suhtes kohaldatavad tollikontrolli meetmed.

ELi toimimise lepingu artikliga 207 antakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule õigus võtta seadusandliku tavamenetluse kohaselt määruste abil vastu meetmed, millega nähakse ette ühise kaubanduspoliitika rakendamise raamistik. Nii võeti näiteks määrus (EÜ) nr 116/2009 kultuuriväärtuste ekspordi kohta vastu ELi toimimise lepingu artikli 207 alusel.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Ei kohaldata

- **Proportsionaalsus**

Eelistatud poliitikavaliku puhul on kombineeritud regulatiivsed ja mitteregulatiivsed poliitikavariandid. Kavandatud reguleeriva meetme kohaldamisala hõlmab ulatuslikku kultuuriväärtuste liigitust, kuid meede ei tõkesta samas seaduslikku kaubandust, sest kõnealuste kaupade puhul kohaldatakse 250-aastast vanuse alampiiri. Vanusepiiri rakendamine on tasakaalustatud lähenemisviis, mis vastab teatavates muudes jurisdiktsioonides kehtivatele eeskirjadele ja aitab tagada sidususe rahvusvahelisel tasandil. Lisaks erineb liidu tolliterritooriumile sisenemise eelse kontrolli tase sõltuvalt arvatavast röövimisriskist, mis on suurem teatavate kultuuriväärtuste kategooriate, näiteks arheoloogiliste leidude ja mälestiste elementide puhul.

Vt viited proportsionaalsuskaalutlustele, mis on esitatud mõjuhindangu aruandes, eelkõige selle punktides 7.3.5 ja 7.4.4.

- **Vahendi valik**

Käesoleval juhul on sobiv vahend Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 207, mis on ettepaneku õiguslik alus.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Kuna hetkel puuduvad kehtivad ELi õigusaktid, mis reguleeriks kultuuriväärtuste importi, ei ole käesolev ettepanek seotud järelhindamiste ega toimivuse kontrolliga.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Komisjon korraldas järgmised konsultatsioonid sidusrühmadega.

1. Europa serveri kaudu toimunud avaliku konsultatsiooni¹⁷ kaudu võeti vastu kõigi sidusrühmade seisukohti ajavahemikul 23. oktoobrist 2016 kuni 23. jaanuarini 2017. Küsimustiku eesmärk oli koguda seisukohti ja arvamusi järgmistelt sidusrühmadelt: elanikud, ettevõtjad, kutseliidud ja huvide esindajad, vabaühendused ja kodanikuühiskond ning avaliku sektori asutused. Küsimustik käsitles kultuuriväärtustega ebaseadusliku kauplemise teemat, kultuuriväärtuste impordiga seotud meetmeid ebaseadusliku kauplemise ja terrorismi rahastamise vastaseks võitluseks ning võimalike seadusandlike meetmete mõju ja parameetreid. Komisjonile esitati kokku 305 vastust.

Kuigi on olemas tugev toetus impordi suhtes kohaldatavate liidu tollialaste eeskirjade vastuvõtmisele, ei ole sidusrühmade seas samasugust üksmeelt selle kohta, kas sellised meetmeid aitaks takistada organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi rahastamist; enamiku ettevõtjate hinnangul ei oleks meetmetel sellist mõju. Praeguse süsteemi nõrkusena nähakse seadusliku päritolu kindlakstegemisega seotud raskusi. Peamisteks kriteeriumideks, mille abil saab kindlaks teha neid kaupu, mille suhtes tuleks kohaldada meetmeid, peetakse ajaloolist või hariduslikku väärtust, vanust ja seda, kas kultuuriväärtus pärineb konfliktipiirkonnast. Ettevõtjad näivad eelistavat, et oma pärandi kaitsmiseks võtaks meetmeid eelkõige riigid, kust kultuuriväärtusi eksporditakse, ning EL osutaks asjakohast abi; avaliku sektori asutused ja kodanikuühiskond avaldavad samas tugevat toetust sellistele liidu õigusaktidele, millega antaks tollile õigus takistada kultuuriväärtuste ebaseaduslikku sisenemist ELi.

Seadusliku päritolu tõendamiseks nõutavate dokumentide puhul näivad ettevõtjad pooldavat enesertifitseerimise teatavat vormi (kirjalik tunnistus), samas kui avaliku sektori asutused soosivad ekspordisertifikaatide kasutamist (kirjalike vastuste põhjal selgub tegelikult, et asutused eelistaksid anda välja impordilitsentse ekspordisertifikaatide põhjal).

2. Ka on komisjon pidanud kolm kohtumist kultuuriväärtustega seotud tolliküsimuste eksperdirühmaga (liikmesriikide tolli- ja kultuuriasutuste esindajad), kus algatust tutvustati, millele järgnes põhjalik mõttevahetus ja arutelu mitmesuguste probleemide ja eesmärkide üle. Liikmesriikide delegaatidel paluti samuti esitada kirjalikud seisukohad eri variantide kohta ning mitu delegaati tegid seda. Kuigi kõik liikmesriigid on nõus, et tuleks võtta meetmeid seoses impordiga, erines konkreetsetele meetmetele avaldatud toetuse tase. Suur hulk liikmesriike avaldasid poolehoidu impordilitsentside kasutamisele piiratud arvu kultuuriväärtuste kategooriate puhul, nimelt seda liiki kultuuriväärtuste puhul, mis on praeguses geopoliitilises olukorras enim ohustatud.

3. Liikmesriikide tolli- ja kultuuriasutustelt küsiti samuti nende seisukohti seoses eri regulatiivsete variantide võimaliku või eeldatava haldusliku mõjuga (kulud või muu koormus).

Saadud 16 vastusest 12 sisaldas osalist teavet selle kohta, kui palju aega on vaja regulatiivsete poliitikavariantidega seotud formaalsuste teostamiseks. Enamik liikmesriike ei suutnud hinnanguid esitada ning teatasid, et praeguse süsteemi ülesehitus ja kehtivad protseduurid ei võimalda hinnangu koostamist. Tulemused (mis ekstrapoleeriti standardkulumudeli põhjal) olid enamjaolt ebapiisavad, sest esitatud hinnangud hõlmasid vaid osa poliitikavariantidest.

4. Samuti korraldas küsitluse väline töövõtja uuringu „Kultuuriväärtustega ebaseadusliku kauplemise vastane võitlus: ELi tolliküsimuste analüüs“¹⁸ raames. Sellega seoses saadeti

¹⁷ Mõjuhinnangu kokkuvõte on esitatud järgmisel aadressil: https://ec.europa.eu/info/consultations_et

¹⁸ Veel avaldamata.

üksikasjalikud küsimustikud äriühingutele, ühendustele, avaliku sektori asutustele ja rahvusvahelistele organisatsioonidele. Uuringu raames korraldatud küsitluse tulemusi kasutati mõjuhinna aruande koostamisel; eelkõige lähtuti järeldustest, mis põhinesid ELi kultuuriväärtuste eksporditavate määruse ning Iraaki ja Süüriat käsitlevaid sanktsioone hõlmava kahe määruse rakendamise kogemustel.

• Mõjuhinna

Koostatud on mõjuhinna¹⁹ ning õiguskontrollikomitee esitas esmalt negatiivse arvamuse²⁰ ja seejärel positiivse arvamuse²¹ pärast taasesitamist, kui probleemi määratlus ja kindlaks määratud eesmärgid oli läbi vaadatud, meetmed olid selgemalt ja struktureeritumalt esitatud ja poliitikavalikute sisu oli kaalutud.

Kindlaks tehtud probleemide lahendamiseks valitud variandid ühilduvad omavahel ja takistaks kolmandast riigist ebaseaduslikult eksporditud kultuuriväärtuste importi ELi ja ladustamist ELis; see aitaks vähendada kultuuriväärtustega ebaseaduslikku kaubitsemist, võidelda terrorismi rahastamise vastu ja kaitsta kultuuripärandit, eelkõige relvakonfliktist mõjutatud päritoluriikides. Eeldatavasti saavutatakse põhieesmärk ilma asjatu halduskoormuse tekitamiseta. Konkreetselt võetakse eesmärgi saavutamiseks järgmised meetmed.

1. Potentsiaalsete ostjate, eelkõige turistide ja reisijate, ning tolli- ja muude õiguskaitseasutuste teadlikkuse suurendamine.

2. Määrus, millega nähakse ette tollikontrolli meetmete kohaldamine vabasse ringlusesse lubamiseks või muudele tolli eriprotseduuridele suunamiseks (nt vabatsooni paigutamiseks) deklareeritud kultuuriväärtuste, v.a transiitkauba suhtes. Tollikontrolli kohaldatakse vähemalt 250 aasta vanuste kultuuriväärtuste suhtes, nagu need on määratletud Rahvusvahelise Eraõiguse Ühtlustamise Instituudi (UNIDROIT) 1995. aasta konventsioonis varastatud või ebaseaduslikult eksporditud kultuuriväärtuste kohta. Nende kultuuriväärtuste puhul peab neid liidu tolliterritooriumile tuua sooviv isik esitama järgmised dokumendid, et tõendada nende seaduslikku päritolu, st nende päritoluriigist ekspordimise seaduslikkust:

– arheoloogiliste leidude, mälestistest eraldatud elementide ning haruldaste käsikirjade ja inkunaablite puhul peab isik taotlema sisenemise liikmesriigi selleks otstarbeks määratud pädevalt asutuselt impordilitsentsi, esitades tõendid kauba päritoluriigist seadusliku ekspordimise kohta;

– kõigi muude kultuuriväärtuste puhul peab isik esitama tollile allkirjastatud deklaratsiooni (kirjaliku tunnistuse), millega tõendatakse, et kaup on päritoluriigist seaduslikult eksporditud ning millele on lisatud eseme identifitseerimise tüüpvorm, kus on esitatud eseme üksikasjalik kirjeldus. Toll registreerib need dokumendid ja säilitab nende koopiaid.

Valitud poliitikavariandid aitavad eeldatavasti saavutada eespool esitatud põhieesmärgi ning mitu konkreetset eesmärki, nagu on kirjeldatud allpool.

¹⁹ Vaata: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=ia>

²⁰ Vaata: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=ia>

²¹ Vaata: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=ia>

Poliitikavariandiga, mille aluseks on võetud UNIDROIT' 1995. aasta konventsiooni kultuuriväärtuste määratlus ja mille puhul kehtib kultuuriväärtuste vanuse alampiirina 250 aastat, kehtestatakse impordi kontekstis kultuuriväärtuste ühtne määratlus, mis on proportsionaalne vajaliku kaitsega (lai kultuuriväärtuste liigitus), kuid ei takista seaduslikku kauplemist. Nõudega, mille kohaselt tuleb kultuuriväärtuse ja selle päritolu kohta esitada teave kas impordilitsentsi taotledes või eseme identifitseerimise tüüpvormi täites, tagatakse et ELi ostjad ja importijad täidavad hoolsuskohustust seoses ELi toodud kultuuriväärtuste seaduslikkusega. Samas võimaldavad ELi toodud kultuuriväärtuste kindlakstegemist käsitlevate standarddokumentide suhtes importimisel kohaldatavad nõuded tollikontrolli märkimisväärselt hõlbustada. Rikkumiste eest kohaldatavate karistuste (mida rakendavad liikmesriigid) ettenägemine võimaldab tulemuslikumalt takistada ebaseaduslikku kultuuriväärtustega kauplemist.

Kõnealuse poliitikavariandi valimine on täielikus kooskõlas kindlakstehtud vajadusega reageerida jõuliselt suurenenud ebaseadusliku kauplemise riskile teatavate kultuuriväärtuste kategooriate, nimelt arheoloogilise pärandi puhul, mida nende olemuse tõttu ähvardab otseselt hävitamise või röövimise oht. Terroristid ja muud vaenupooled eelistavad oma tegevuse rahastamiseks kasutada just selliseid kultuuriväärtusi. Nõuete täitmisega seoses võib tekkida teatavaid kulusid, mis on seotud kõnealuste kultuuriväärtuste impordilitsentsi taotluste koostamisega, kuid need moodustavad kõigest murdosa²² kultuuriväärtuste impordiga seotud kuludest.

Kõnealune variant oleks proportsionaalne seatud eesmärkidega, sest selle puhul võetakse impordisertifikaatide nõuetega arvesse suhtelist riski ning seda on lihtne kohandada lähtuvalt muutuvatest tingimustest ja ebaseadusliku kauplemise liikidest.

Lisaks aitab potentsiaalsetele ostjatele ning tolli- ja muudele õiguskaitseasutustele suunatud teadlikkuse suurendamise kampaaniate korraldamine kaasa sidusrühmade aktiivsele kaasamisele ebaseadusliku kaubitsemise vähendamisse.

• **Põhiõigused**

Kavandatud meetmel on tõenäoliselt mõju järgmistele õigustele, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas:

- ettevõtlusvabadus (Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 16) ning
- õigus omandile (Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 17).

Kui kahtlustatakse, et kultuuriväärtuste kohta on esitatud valeandmeid, võivad ametiasutused kauba ajutiselt kinni pidada, mis mõjutab õigust omandile ja ettevõtlusvabadust.

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 52 on sätestatud, et tunnustatud õiguste ja vabaduste igasugune piiramine peab olema sätestatud seaduses, austama õiguste ja vabaduste mõtet, vastama liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele ning olema proportsionaalne.

²² Kuna tollinomenklatuuris puuduvad kultuuriväärtuste kohta üksikasjalikud alamrubriigid, siis on statistilised ja seega kvantitatiivsed andmed piiratud ning neil puudub soovitud täpsus. Harmoneeritud süsteemi grupp 97, kuhu kuuluvad „kunstiteosed, kollektsiooniobjektid ja antiikesemed“, ei sisalda piisavalt alajaotusi, et oleks võimalik koguda konkreetsete kultuuriväärtuste kategooriatega seotud kaubandusandmeid. Seega on koostatud hinnang enamjaolt kvalitatiivne.

Meetmetega hoitakse tasakaalu asjaomaste õiguste ja ühiskonna õiguspäraste huvide vahel, kasutades lähenemisviisi, mis on tulemuslik (saavutab eesmärgi), kuid mõjutab õigusi võimalikult vähe.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanekul puudub märkimisväärne mõju Euroopa Liidu eelarvele.

5. MUU TEAVE

• Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Komisjonile antakse õigus võtta vastu rakendusaktid, millega nähakse ette konkreetsed kasutatavad vormid (nt litsentside vormid, taotluste vormid, kirjaliku tunnistuse tekst jne) ja asjakohased menetluse üksikasjad.

Komisjon jälgib õigusliku vahendi ja selle rakendussätete toimimist tihedas koostöös liikmesriikidega. Pidev ja süstemaatiline seire võimaldab kindlaks teha, kas poliitikaettepaneku kohaldamine vastab ootustele, ning võimaldab rakendamisega seotud probleemid õigeaegselt lahendada.

Liikmesriikide kogutavad faktilised andmed loovad aluse määruse hindamiseks tulevikus; andmete kogumisel lähtutakse järgmistest järelevalvenäitajatest:

- komisjonile esitatud statistiline teave nende importija deklaratsioonide kohta, mis on registreeritud;
- kontrollid, mis on tehtud nende juhtumite raames, kus importija on esitanud deklaratsiooni, mille õigsuse suhtes on tekkinud kahtlused;
- arvandmed esitatud ja tagasi lükatud impordilitsentsitaotluste kohta;
- asjakohane statistiline teave kultuuriväärtuste kaubavoogude kohta (nt riigid, kust ELi kõige rohkem kultuuriväärtusi saadetakse);
- kultuuriväärtuste täiendava kontrolli, sealhulgas ekspertiisi otstarbel kinnipidamise juhtumite arv ning
- liikmesriikide kehtestatud ja kohaldatud karistused.

Tollinomenklatuuri asjakohaste alajaotiste väljatöötamine tulevikus²³ võimaldab kaubavooge täpsemalt jälgida ja koguda konkreetsemaid statistilisi andmeid liidu tolliterritooriumile sisenevate kultuuriväärtuste arvu ja liigi kohta.

²³ Esmalt luuakse ELi tariifinomenklatuuri tasandil asjakohased TARICi (Euroopa Liidu integreeritud tariifistik) alajaotised ELi tollialaste meetmete kohaldamiseks ning hiljem võtab rahvusvahelised tasandil asjakohased meetmed Maailma Tolliorganisatsioon, mis on selgelt väljendanud oma kavatsust muuta harmoneeritud süsteemi gruppi 97 ning lisada sellesse rohkem alajaotisi.

Komisjon koostab liikmesriikide esitatud teabe põhjal hindamisaruande, mis esitatakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule kolm aastat pärast määruse kohaldamise kuupäeva ning edaspidi iga viie aasta järel. Määruse hinnangus tuleks käsitleda eesmärkide saavutamise ulatust. Hindamistulemused tuleks edastada muudele Euroopa institutsioonidele aruandena.

Mitteseadusandlike täiendavate algatuste tulemuslikkuse väljaselgitamiseks korraldatakse teadlikkuse suurendamise kampaaniate ja koolituste järelhindamine.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artiklis 1 tuuakse välja määruse reguleerimise ja kohaldamisala.

Artiklis 2 määratletakse rida määruses kasutatavaid mõisteid.

Artiklis 3 sõnastatakse põhimõte, mille kohaselt kultuuriväärtuste sisenemine liidu tolliterritooriumile on lubatud ainult juhul, kui nende jaoks on omandatud impordilitsents või on esitatud importija deklaratsioon. Kultuuriväärtusi võib endiselt ajutiselt tolliterritooriumile tuua näituste või akadeemiliste ja teaduslike uuringute otstarbel või juhul kui neid tuleb ajutiselt kaitsta hävitamise ja kadumise eest olukorras, kus päritoluriiki mõjutab relvakonflikt või seal esineb loodusõnnetus.

Artikliga 4 on ette nähtud olukorrad, kus on vaja impordilitsentsi, seda taotlema pidav isik, asjaomased tingimused ja kord ning liikmesriigi ametiasutus, kellelt seda taotleda saab. Eeskirjadest kõrvalehoidmise vältimiseks eristatakse juhul, kui ekspordiriik ei ole see riik, kus objekt avastati või loodi („päritoluriik“), ekspordiriike selle põhjal, kas nad on UNESCO 1970. aasta konventsiooniga ühinenud või mitte. Kui ekspordiriik on konventsiooniga ühinenud ja seega võtnud kohustuse võidelda ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastu, peab taotleja tõendama, et objekt on kõnealusest riigist seaduslikult eksporditud; kui ekspordiriik konventsiooniga ühinenud ei ole, siis tuleb tõendada objekti seaduslikku ekspordi päritoluriigist.

Artikliga 5 nähakse ette juhtumid, kus nõutakse importija deklaratsiooni ja kaupa kirjeldavat standarddokumenti. Standarddokumenti kasutatakse eseme identifitseerimiseks vastavalt kultuuriväärtuste kirjeldamise rahvusvahelisele standardile. Selle kasutamist edendavad suured õiguskaitseasutused, muuseumid, kultuuripärandiga tegelevad organisatsioonid, kunstikaubanduses ja kunsti hindamisega tegelevad organisatsioonid ning kindlustusandjad. Ka UNESCO on heaks kiitnud eseme identifitseerimise kui rahvusvahelise standardi, mille abil jäädvustatakse miinimumandmed teisaldavate kultuuriväärtuste kohta. Eseme identifitseerimise standardit tuntakse ja kasutatakse paljudes liikmesriikides, kus politsei eriüksused kataloogivad selle abil esemeid digiandmebaasidesse, et edastada kiiresti teavet ja kehtestada muuseumide jaoks miinimumteabe esitamise nõuded. Sarnaselt artiklile 4 eristatakse ekspordiriike, kes on UNESCO 1970. aasta konventsiooniga ühinenud, ja ekspordiriike, kes seda teinud ei ole.

Artiklis 6 käsitletakse tollikontrolle ja tõendamist.

Artikliga 7 nähakse ette komisjoni kohustus avaldada korrapäraselt liikmesriikide poolt käesoleva määruse rakendamiseks määratud pädevate tolliasutuste loetelu. Loetelu avaldamist peetakse oluliseks ettevõtjate teavitamise meetmeks.

Artiklis 8 on ette nähtud olukord, kus toll võib kultuuriväärtused kinni pidada, sest on võimatu tõendada, et kõnealused kultuuriväärtused on päritoluriigist seaduslikult eksporditud.

Artikliga 9 kutsutakse liikmesriike üles korraldama koostöö oma pädevate asutuste vahel ja nähakse ette elektroonilise andmebaasi väljaarendamine tulevikus, et hõlbustada teabe säilitamist ja vahetamist, eelkõige seoses importija deklaratsioonide ja impordilitsentsidega.

Artikliga 10 pannakse liikmesriikidele kohustus ette näha karistused käesoleva määruse rikkumiste eest vastavalt oma õigussüsteemile.

Artikliga 11 tehakse liikmesriikidele ülesandeks korraldada asjakohased koolitused määruse rakendajaks määratud ametiasutustele ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad, mille eesmärk on teavitada potentsiaalseid ostjaid õigusraamistikust ja veenda neid mitte ostma kolmandatest riikidest pärinevaid kultuuriväärtusi, mille päritolu ei ole tõendatud.

Artikliga 12 nähakse ette komisjoni õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte. See õigus võimaldab komisjonil vajaduse korral kohandada (lähtudes muutunud tingimustest ja omandatud kogemustest) kultuuriväärtuste vanuse alampiiri või neid kultuuriväärtuste kategooriaid, mille puhul kohaldatakse impordilitsentsi. Kuna Maailma Tolliorganisatsioon on selgelt väljendanud oma kavatsust lisada tulevikus harmoneeritud süsteemi grupile 97 (millesse on tariifide ja statistika otstarbel klassifitseeritud valdav enamik kultuuriväärtustest) rohkem alajaotisi, peab komisjon suutma määruse lisas esitatud asjaomaseid tariifikode vastavalt ajakohastada.

Artikliga 13 nähakse ette sellise komitee määramine, mis osutab komisjonile abi määruse rakendamisel. Sidususe ja tõhususe tagamiseks on asjakohane määrata seda ülesannet täitma komitee, mis komisjoni juba abistab seoses määrusega (EÜ) nr 116/2009 kultuuriväärtuste ekspordi kohta.

Artiklis 14 käsitletakse aruandlust ja hindamist. Komisjon kogub liikmesriikidelt korrapäraselt mitmel näitajal põhinevat teavet määruse rakendamise ja toimimise kohta. Asjaomased küsimustikud adresseeritakse liikmesriikidele, et koguda sama liiki teavet, mille põhjal komisjon koostab aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Esimene aruanne esitatakse kolm aastat pärast käesoleva määruse rakendamise alguskuupäeva.

Artikliga 15 nähakse ette määruse jõustumine.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

kultuuriväärtuste impordi kohta

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 207,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Pidades silmas nõukogu 12. veebruari 2016. aasta järeldusi terrorismi rahastamise vastase võitluse kohta, komisjoni teatist Euroopa Parlamendile ja nõukogule terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamise tegevuskava kohta²⁴ ning terrorismivastase võitluse direktiivi,²⁵ tuleks kehtestada ühised eeskirjad kolmandate riikidega kauplemise kohta, et tagada kultuuriväärtuste kaitse hävitamise eest, inimkonna kultuuripärandi säilitamine ja röövitud kultuuripärandi liidu ostjatele müümise kaudu toimuva terrorismi rahastamise ärahoidmine.
- (2) Kultuuripärand on tsivilisatsiooni üks põhielemente, mis rikastab kõigi rahvaste kultuurielu ja mida tuleks seega kaitsta ebaseadusliku omastamise ja rüüstamise eest. Liit peaks seetõttu keelama kolmandatest riikidest ebaseaduslikult eksporditud kultuuriväärtuse toomise liidu tolliterritooriumile.
- (3) Arvestades, et liikmesriikides kohaldatakse kultuuriväärtuste liidu tolliterritooriumile toomise suhtes erinevaid eeskirju, tuleks eelkõige võtta meetmed, et tagada kultuuriväärtuste impordi suhtes nende tolliterritooriumile toomisel ühtse kontrolli kohaldamine.
- (4) Ühiste eeskirjadega peaks olema hõlmatud liidu tolliterritooriumile toodavate muude kui liidu kultuuriväärtuste tollikäitus, st nii nende vabasse ringlusse lubamine kui ka suunamine tolli eriprotseduuridele, mille hulka ei kuulu transiit.

²⁴ COM(2016) 50 final.

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/541 terrorismivastase võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK; ELT L 88, 31.3.2017, lk 6–21.

- (5) Võttes arvesse vabatsoonide (ja nn vabasadamate) teadaolevat kultuuriväärtuste ladustamise potentsiaali, tuleks rakendatavaid kontrollimeetmeid kohaldada asjaomaste tolliprotseduuride puhul võimalikult laialdaselt. Kõnealuseid kontrollimeetmeid tuleks seega rakendada lisaks vabasse ringlusse lubatavatele kaupadele ka nende kaupade puhul, mis suunatakse tolli eriprotseduuridele. Samas ei tohiks lai kohaldamisala olla vastuolus kaupade transiidivabaduse põhimõttega ega minna kaugemale eesmärgist, milleks on ebaseaduslikult eksporditud kultuuriväärtuste liidu tolliterritooriumile toomise takistamine. Vastavalt peaks kontrollimeetmetega olema hõlmatud tolli eriprotseduurid, millele liidu tolliterritooriumile toodav kaup võidakse suunata, kuid neid ei tuleks kohaldada transiidi suhtes.
- (6) Määruses tuleks kasutada määratlusi, mis põhinevad Pariisis 14. novembril 1970. aastal allkirjastatud UNESCO konventsioonil kultuuriväärtuste ebaseadusliku sisseveo, väljaveo ja omandiõiguse üleandmise keelamise ning ärahoidmise abinõude kohta ning Roomas 24. juunil 1995. aastal allkirjastatud UNIDROIT' konventsioonil varastatud või ebaseaduslikult eksporditud kultuuriväärtuste kohta, sest paljud kolmandad riigid ja enamik liikmesriike on kõnealuste konventsioonide sätetega tuttavad.
- (7) Ekspordi seaduslikkust tuleks kontrollida selle riigi õigus- ja haldusnormide põhjal, kus kultuuriväärtused avastati või loodi (edaspidi „päritoluriik“). Et vältida eeskirjadest kõrvalehoidmist, peaks juhul, kui kultuuriväärtused tuuakse liitu muu kolmanda riigi kaudu, tõendama isik, kes soovib kultuuriväärtused liidu tolliterritooriumile tuua, et kultuuriväärtused on eksporditud seaduslikult kõnealusest kolmandast riigist, kui see on UNESCO 1970. aasta konventsiooniga ühinenud ning seega võtnud kohustuse võidelda ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise vastu. Muul juhul peaks asjaomane isik tõendama, et kultuuriväärtused on seaduslikult eksporditud päritoluriigist.
- (8) Et mitte takistada ebaproportsionaalselt üle ELi välispiiri liikuvate kaupadega kauplemist, tuleks käesolevat määrust kohaldada üksnes nende kaupade suhtes, mis ületavad teatava vanusepiiri. Seda silmas pidades tundub olevat asjakohane kehtestada kõikide kultuuriväärtuse kategooriate puhul vanuse alampiiriks 250 aastat. Vanuse alampiiriga tagatakse, et käesoleva määrusega ettenähtud meetmed keskenduvad kultuuriväärtustele, mis on kõige tõenäolisemalt rüüstajate sihtmärgiks konfliktipiirkondades, ilma et hõlmamata jääks muud kaubad, mille kontrollimine on vajalik kultuuripärandi kaitse tagamiseks.
- (9) Siseturgu mõjutavaid rahapesu ja terrorismi rahastamise riske käsitleva riigiülese riskihindamise²⁶ kohaselt võidakse röövitud kultuuriväärtuste ja antiikesemetega ebaseadusliku kauplemise kaudu rahastada terrorismi ja tegeleda rahapesuga.
- (10) Kuna teatavad kultuuriväärtuste kategooriaid, nimelt arheoloogilisi leide, mälestiste elemente, haruldasi käsikirju ja inkunaableid ähvardab eriti röövimise ja hävitamise oht, tundub olevat vajalik näha ette süsteem, mille raames kohaldatakse selliste kultuuriväärtuste suhtes enne liidu tolliterritooriumile lubamist rangemat kontrolli. Sellise süsteemi puhul tuleks enne kõnealuste kaupade vabasse ringlusse lubamist või nende suunamist tolli eriprotseduuridele, v.a transiit, nõuda sisenemise liikmesriigi

²⁶ Komisjoni teatis COM (2017) 340.

pädeva asutuse välja antud litsentsi esitamist. Sellist litsentsi taotleb isik peaks suutma tõendada, et kultuuriväärtus on päritoluriigist seaduslikult eksporditud, esitades selleks asjakohased tõendavad dokumendid ja tõendid, eelkõige ekspordisertifikaadid või litsentsid, mille on välja andnud kolmas riik, kust kultuuriväärtus eksporditakse, omandiõiguse dokumendid, arved, müügilepingud, kindlustusdokumendid, transpordidokumendid ja eksperdihinnangud. Liikmesriikide pädevad asutused peaksid täielike ja täpsete taotluste alusel tegema põhjendamatu viivitusega otsuse litsentsi väljaandmise kohta.

- (11) Kultuuriväärtuste muude kategooriate puhul peaks neid liidu tolliterritooriumile tuua sooviv isik tõendama deklaratsiooniga, et need on kolmandast riigist seaduslikult eksporditud, ja võtma vastutuse nende seadusliku ekspordi eest ning esitama piisava teabe, mis võimaldab tollil asjaomased kultuuriväärtused kindlaks teha. Menetluse lihtsustamise ja õiguskindluse tagamise huvides tuleks teave kultuuriväärtuse kohta esitada standarddokumendis. Kultuuriväärtuste kirjeldamiseks tuleks kasutada UNESCO poolt soovitatud eseme identifitseerimise standardit. Toll peaks kõnealuste kultuuriväärtuste tolliterritooriumile toomise registreerima, jätma endale asjaomaste dokumentide originaalid ning andma deklarandile nende koopiad, et tagada kultuuriväärtuste jälgitavus pärast nende toomist siseturule.
- (12) Litsentsi või deklaratsiooni esitamise kohustust ei tuleks kohaldada, kui kultuuriväärtused imporditakse tolliterritooriumile ajutiselt hariduslikul, teaduslikul või akadeemiliste uuringutega seotud otstarbel.
- (13) Samuti peaks ilma litsentsi või deklaratsiooni esitamisetähtaegade olemasoleva lubatud relvakonfliktist mõjutatud või loodusõnnetuste käes kannatavatest riikidest pärinevate kultuuriväärtuste ladustamine nende turvalisuse ja säilimise tagamiseks.
- (14) Et võtta arvesse käesoleva määruse rakendamise seotud kogemusi ning muutuvaid geopoliitilisi ja muid olusid, mille tõttu kultuuriväärtused on ohustatud, ning vältida samas kolmandate riikidega toimuva kaubanduse ebalproportsionaalset takistamist, tuleks komisjonile Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 290 kohaselt anda õigus võtta vastu õigusakte, millega muudetakse kultuuriväärtuste eri kategooriate suhtes kohaldatava vanuse alampiiri kriteeriumi. Kõnealuse õiguse andmine peaks võimaldama komisjonil ajakohastada ka määruse lisa kombineeritud nomenklatuuris tehtavate muudatuste korral. On eriti oluline, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et seda tehtaks kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppes²⁷ sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada võrdne osalemine delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, kus arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (15) Käesoleva määruse ühetaoliste rakendamistingimuste tagamiseks tuleks komisjonile anda rakendamistõlmutused, mis võimaldavad vastu võtta konkreetse korra seoses kultuuriväärtuste ajutise impordiga liidu tolliterritooriumile ja seal ladustamisega, impordilitsentside taotluste ja dokumentide ning importija deklaratsiooni ja sellele

²⁷ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

lisatavate dokumentide vormidega ning kõnealuste dokumentide esitamist ja menetlemist käsitlevate täiendavate menetlusnormidega. Komisjonile tuleks samuti anda rakendamisvolitused, mis võimaldavad sisse seada elektroonilise andmebaasi teabe säilitamiseks ja selle vahetamiseks liikmesriikide vahel. Neid volitusi tuleks kasutada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011²⁸.

- (16) Määruse tõhusa rakendamise ja selle edaspidise hindamise toetamiseks tuleks koguda asjakohast teavet kultuuriväärtuste kaubavoogude kohta. Kultuuriväärtuste kaubavooge ei saa tõhusalt jälgida üksnes kauba väärtust või kaalu arvestades, sest need kaks näitajat võivad muutuda. Väga oluline on koguda teavet deklareeritud esemete arvu kohta. Kuna kombineeritud nomenklatuuris ei ole kultuuriväärtuste puhul täpsustatud täiendavat mõõtühikut, on vaja muuta kohustuslikuks esemete arvu deklareerimine.
- (17) Tollivaldkonna riskijuhtimist käsitleva ELi strateegia ja tegevuskava²⁹ eesmärk on muu hulgas edendada tolliasutuste suutlikkust reageerida kultuuriväärtuste valdkonnaga seotud riskidele. Kasutada tuleks määruses (EL) nr 952/2013 sätestatud ühist riskijuhtimise raamistikku ja tolliasutused peaksid omavahel vahetama asjaomast riske käsitlevat teavet.
- (18) Liikmesriigid peaksid kehtestama tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused käesoleva määruse sätete rikkumise eest ning teatama kõnealustest karistustest komisjonile.
- (19) Komisjonile tuleks anda piisavalt aega käesoleva määruse rakenduseeskirjade vastuvõtmiseks, eelkõige nende eeskirjade puhul, mis on seotud impordilitsentsi taotlemiseks või importija deklaratsiooni koostamiseks kasutatavate asjakohaste vormidega. Sellest tulenevalt tuleks käesoleva määruse kohaldamist edasi lükata.
- (20) Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (21) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja peetakse kinni Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 sätestatud ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, iseäranis selle II jaotises kajastatud põhimõtetest,

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

²⁹ COM/2014/0527 final: Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele tollivaldkonna riskijuhtimise ELi strateegia ja tegevuskava kohta.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

Käesolevas määruses sätestatakse kultuuriväärtuste liidu tolliterritooriumile toomise tingimused ja kord.

Määrust ei kohaldata nende kultuuriväärtuste suhtes, mis liiguvad transiidina läbi liidu tolliterritooriumi.

Artikkel 2

Mõisted

1. Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „kultuuriväärtus“ – mis tahes ese, millel on arheoloogiline, eelajalooline, ajalooline, kirjanduslik, kunstiline või teaduslik väärtus ja mis kuulub lisas esitatud tabelis loetletud kategooriatesse ning ületab lisas sätestatud vanuse alampiiri;
- b) „päritoluriik“ – riik, mille praegusel territooriumil kultuuriväärtused loodi või avastati;
- c) „ekspordiriik“ – viimane riik, kus kultuuriväärtusi püsivalt hoiustati vastavalt selle riigi õigus- ja haldusnormidele enne kultuuriväärtuste saatmist liitu;
- d) „püsivalt“ – vähemalt ühe kuu pikkuse ajavahemiku jooksul ning muul otstarbel kui ajutiseks kasutamiseks, transiidiks, eksportimiseks või saatmiseks;
- e) „vabasse ringlusse lubamine“ – määruse (EL) nr 952/2013 artiklis 201 osutatud tolliprotseduur;
- f) „suunamine muule eriprotseduurile kui transiid“ – kauba suunamine ühele määruse (EL) nr 952/2013 artikli 210 punktides b, c või d osutatud tolli eriprotseduuridest;
- e) „kauba valdaja“ – määruse (EL) nr 952/2013 artikli 5 punktis 34 osutatud isik;
- e) „deklarant“ – määruse (EL) nr 952/2013 artikli 5 punktis 15 osutatud isik.

2. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte vastavalt artiklile 12, et muuta lisas esitatud tabeli teist veergu, kui kombineeritud nomenklatuuris tehakse muudatusi, ning muuta lisas esitatud tabeli kolmandas veerus sätestatud vanuse alampiiri lähtuvalt käesoleva määruse rakendamisel saadud kogemustest.

Artikkel 3

Liidu tolliterritooriumile toodavad kultuuriväärtused

1. Kultuuriväärtuste vabasse ringlusse lubamine ja nende suunamine muule eriprotseduurile kui transiit on lubatud üksnes juhul, kui esitatakse artikli 4 kohaselt välja antud impordilitsents või artikli 5 kohaselt koostatud importija deklaratsioon.

2. Lõiget 1 ei kohaldata järgmistel juhtudel:

a) kultuuriväärtuste ajutine import määruse (EL) nr 952/2013 artikli 250 tähenduses liidu tolliterritooriumile hariduslikul, teaduslikul või akadeemiliste uuringutega seotud otstarbel;

b) kultuuriväärtuste ladustamine määruse (EL) nr 952/2013 artikli 237 tähenduses eesmärgiga tagada nende säilitamine avaliku sektori asutuse poolt või tema järelevalve all.

3. Komisjon võib rakendusaktidega vastu võtta lõikes 2 osutatud kultuuriväärtuste ajutise impordi või ladustamise konkreetse korra. Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu artiklis 13 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

4. Lõike 1 kohaldamine ei piira liidu poolt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud muude meetmete kohaldamist.

Artikkel 4

Impordilitsents

1. Lisa punktides c, d ja h osutatud kultuuriväärtuste liidus vabasse ringlusse lubamiseks ning suunamiseks muule eriprotseduurile kui transiit tuleb tolliasutustele esitada impordilitsents.

2. Kauba valdaja taotleb impordilitsentsi sisenemise liikmesriigi pädevalt asutuselt. Taotlusele lisatakse kõik tõendavad dokumendid ja teave, mis tõendab, et kõnealused kultuuriväärtused on eksporditud päritoluriigist vastavalt selle õigus- ja haldusnormidele. Kui aga ekspordiriik on ühinenud Pariisis 14. novembril 1970. aastal allkirjastatud UNESCO konventsiooniga kultuuriväärtuste ebaseadusliku sisseveo, väljaveo ja omandiõiguse üleandmise keelamise ning ärahoidmise abinõude kohta (edaspidi „UNESCO 1970. aasta konventsioon“), lisatakse taotlusele kõik tõendavad dokumendid ja teave, mis tõendab, et kõnealused kultuuriväärtused on eksporditud kõnealusest riigist vastavalt selle õigus- ja haldusnormidele.

3. Sisenemise liikmesriigi pädev asutus kontrollib, kas taotlus on täielik. Pädev asutus palub taotlejal puuduva teabe või dokumendid esitada 30 päeva jooksul alates taotluse kättesaamise kuupäevast.

4. Pädev asutus vaatab taotluse läbi 90 päeva jooksul alates täieliku taotluse esitamisest ja võtab vastu otsuse impordilitsentsi väljaandmise või taotluse tagasilükkamise kohta. Taotluse võib tagasi lükata järgmistel põhjustel:

a) ekspordiriik ei ole ühinenud UNESCO 1970. aasta konventsiooniga ning ei ole tõendatud, et kultuuriväärtused eksporditi päritoluriigist vastavalt selle õigus- ja haldusnormidele;

b) ekspordiriik on ühinenud UNESCO 1970. aasta konventsiooniga ning ei ole tõendatud, et kultuuriväärtused eksporditi ekspordiriigist vastavalt selle õigus- ja haldusnormidele;

c) pädeval asutusel on põhjust arvata, et kauba valdaja ei omandanud seda seaduslikult.

5. Liikmesriigid määravad käesoleva artikli kohaselt avaliku sektori asutused, kes on pädevad impordilitsentse välja andma. Nad esitavad komisjonile kõnealuste asutuste andmed ja teatavad komisjonile kõigist pädeva asutusega seotud muudatustest.

Komisjon avaldab kõnealuste pädevate asutuste andmed ja kõik nendega seotud muudatused *Euroopa Liidu Teataja C-seerias*.

6. Komisjon võib rakendusaktidega kehtestada impordilitsentsi taotluse vormi ning sellise taotluse esitamist ja menetlemist käsitlevad menetlusnormid. Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu artiklis 13 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

Artikkel 5

Importija deklaratsioon

1. Lisa punktides a, b, e, f, g, i, j, k ja l osutatud kultuuriväärtuste liidus vabasse ringlusse lubamiseks ning suunamiseks muule eriprotseduurile kui transiit tuleb sisenemise liikmesriigi tolliasutustele esitada importija deklaratsioon.

2. Importija deklaratsioon sisaldab kauba valdaja allkirjastatud kinnitust selle kohta, et kaup on eksporditud päritoluriigist vastavalt selle õigus- ja haldusnormidele. Kui aga ekspordiriik on ühinenud UNESCO 1970. aasta konventsiooniga, sisaldab importija deklaratsioon kauba valdaja allkirjastatud kinnitust selle kohta, et kaup on eksporditud kõnealusest riigist vastavalt selle õigus- ja haldusnormidele.

Importija deklaratsioon sisaldab standarddokumenti, milles kirjeldatakse asjaomast kultuuriväärtust piisavalt üksikasjalikult, et tolliasutused saaks selle kindlaks teha.

3. Komisjon võib rakendusaktidega vastu võtta importija deklaratsiooni vormi ning importija deklaratsiooni esitamist ja menetlemist käsitlevad menetlusnormid. Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu artiklis 13 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

Artikkel 6

Tollikontroll ja tõendamine

1. Artiklis 4 osutatud impordilitsents või vajaduse korral artiklis 5 osutatud importija deklaratsioon esitatakse tolliasutusele, kes on pädev lubama kultuuriväärtused vabasse ringlusse või suunama need muule eriprotseduurile kui transiit.

2. Kultuuriväärtuste puhul, mille liidu tolliterritooriumile toomise võimaldamiseks tuleb välja anda impordilitsents, kontrollivad tolliasutused, kas impordilitsents vastab esitatud kaubale. Toll võib selleks kultuuriväärtusi füüsiliselt kontrollida, kaasa arvatud ekspertiisi teel.

3. Kultuuriväärtuste puhul, mille liidu tolliterritooriumile toomise võimaldamiseks tuleb esitada importija deklaratsioon, kontrollivad tolliasutused, kas importija deklaratsioon vastab selle jaoks artikli 5 alusel ette nähtud nõuetele ning kas see vastab esitatud kaubale. Toll võib selleks nõuda deklarandilt täiendavat teavet ning kultuuriväärtusi füüsiliselt kontrollida, kaasa arvatud ekspertiisi teel. Importija deklaratsioon registreeritakse, sellele antakse järjekorranumber ja registreerimiskuupäev ning kauba vabasse ringlusse lubamisel antakse deklarandile registreeritud importija deklaratsiooni koopia.

4. Deklaratsiooni esitamisel kultuuriväärtuste vabasse ringlusse lubamiseks või suunamiseks muule eriprotseduurile kui transiit, märgitakse deklaratsioonis esemete kogus, kasutades selleks lisas esitatud täiendavaid mõõtühikuid.

Artikkel 7

Pädevad tolliasutused

Kui liikmesriigid piiravad nende tolliasutuste arvu, mis on pädevad lubama kultuuriväärtused vabasse ringlusse või suunama need muule eriprotseduurile kui transiit, siis teavitavad nad komisjoni pädevate tolliasutuste andmetest ja kõigist sellega seotud muudatustest.

Komisjon avaldab pädevate tolliasutuste andmed ja kõik nendega seotud muudatused *Euroopa Liidu Teataja C*-seerias.

Artikkel 8

Ajutine kinnipidamine tolliasutuste poolt

1. Tolliasutused arestivad liidu tolliterritooriumile toodud kultuuriväärtused ja peavad neid ajutiselt kinni, kui kõnealused kultuuriväärtused toodi liidu tolliterritooriumile ilma, et oleks täidetud artikli 3 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tingimused.

2. Lõikes 1 osutatud haldusotsus, millele lisatakse põhjendus, edastatakse deklarandile ja selle suhtes tuleb kohaldada tõhusat õiguskaitsevahendit vastavalt siseriikliku õigusega ettenähtud menetlustele.

3. Ajutise kinnipidamise periood on rangelt piiratud ajavahemikuga, mis on tolliasutustele või muudele õiguskaitseasutustele vajalik, et teha kindlaks, kas juhtumi asjaolud õigustavad kauba kinnipidamist liidu või siseriikliku õiguse muude sätete kohaselt. Käesoleva artikli kohase ajutise kinnipidamise kestuseks võib olla kuni kuus kuud. Kui selle ajavahemiku jooksul ei tehta otsust kultuuriväärtuste edasise kinnipidamise kohta või kui otsustatakse, et juhtumi asjaolud ei õigusta kauba edasist kinnipidamist, siis tehakse kultuuriväärtused deklarandile kättesaadavaks.

Artikkel 9

Halduskoostöö

1. Käesolev määruse rakendamise eesmärgil tagavad liikmesriigid artikli 3 lõikes 4 osutatud pädevate asutuste vahelise koostöö.

2. Teabe, eelkõige importija deklaratsioonide ja impordilitsentside säilitamiseks ja liikmesriikide asutuste vaheliseks vahetamiseks võib välja töötada elektroonilise süsteemi.

3. Komisjon võib rakendusaktides sätestada järgneva:

a) lõikes 2 osutatud elektroonilise süsteemi kasutuselevõtmise, käitamise ja hooldamise kord;

b) lõikes 2 osutatud elektroonilise süsteemi abil teabe säilitamise ja liikmesriikide asutuste vahel vahetamise üksikasjalikud eeskirjad.

Need rakendusaktid võetakse vastu artiklis 13 osutatud menetluse kohaselt.

Artikkel 10

Karistused

Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad selliste karistuste kohta, mida kohaldatakse artiklite 3, 4 ja 5 rikkumiste korral ning eelkõige selliste juhtumite korral, kus esitatakse valeandmeid sisaldavaid deklaratsioone ja valeteavet, et saada luba kultuuriväärtuste toomiseks liidu tolliterritooriumile, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada nenderakendamine. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad komisjonile kõnealustest eeskirjadest ja meetmetest 18 kuu jooksul alates käesoleva määruse jõustumisest ja annavad komisjonile viivitamata teada kõikidest nende hilisematest muudatustest.

Artikkel 11

Koolitus ning suutlikkuse suurendamine ja teadlikkuse tõstmine

Liikmesriigid korraldavad koolitusi ja võtavad suutlikkuse suurendamise meetmeid tagamaks, et asjaomased asutused suudavad käesolevat määrust tõhusalt rakendada. Samuti võib teadlikkuse tõstmise kampaaniatega kujundada eelkõige kultuuriväärtuste ostjate tõekspidamisi.

Artikkel 12

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 2 lõikes 2 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates ... [Publications Office is to fill in the date of entry into force of this Act].
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 2 lõikes 2 osutatud volituste delegerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016 institutsioonivahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 2 lõike 2 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti Euroopa Parlamendile ja nõukogule teatavaks tegemist esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 13

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab määruse (EÜ) nr 116/2009³⁰ artikli 8 alusel loodud komitee.
2. Käesolevale artiklile viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 14

Aruandlus ja hindamine

1. Liikmesriigid esitavad komisjonile teavet käesoleva määruse rakendamise kohta. Eelkõige peaks selline teave sisaldama:
 - a) statistilist teavet nende importija deklaratsioonide kohta, mis on registreeritud;
 - b) teavet käesoleva määruse rikkumise kohta;
 - c) arvandmeid esitatud impordilitsentsitaotluste ja tagasi lükatud impordilitsentsitaotluste kohta;
 - d) asjaomast statistilist teavet kultuuriväärtustega kauplemise kohta;
 - e) nende juhtumite arvu, mille puhul kultuuriväärtused on kinni peetud ning
 - f) nende juhtumite arvu, mille puhul kultuuriväärtused on loovutatud riigile vastavalt määruse (EL) nr 952/2013 artiklile 199.

Sel eesmärgil saadab komisjon liikmesriikidele asjaomased küsimustikud. Liikmesriikidel on kuus kuud aega nõutud teabe komisjonile esitamiseks.

2. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse rakendamise kohta kolm aastat pärast käesoleva määruse kohaldamise kuupäeva ja seejärel iga viie aasta tagant.

Artikkel 15

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2019.

³⁰ Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 116/2009 kultuuriväärtuste ekspordi kohta (ELT L 39, 10.2.2009, lk 1).

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*